

Vedtatt i Skoleeierforum i Follo 31. januar 2014

Retningslinjer for lokalt gitt eksamen i Follo

Enebakk

Frogn

Nesodden

Oppegård

Ski

Vestby

Ås

2017

INNHOOLD

1. Innledning	3
2. Begrepsavklaringer.....	4
3. Formålet med lokalt gitt muntlig eksamen	4
4. Opplæringslova og forskrifter	5
Forskrift til opplæringslova Kapittel 3.	5
Individuell vurdering i grunnskolen og i vidaregåande opplæring	5
§ 3-24. Fritak frå eksamen	5
V. Eksamen	5
§ 3-25. Generelle føresegner	5
§ 3-26. Melding av elevar til eksamen	5
§ 3-29. Lokalt gitt eksamen i grunnskolen	6
§ 3-31. Hjelpemiddel til eksamen	6
§ 3-32. Særskild tilrettelegging av eksamen	6
§ 3-36. Bortvising frå eksamen	7
§ 3-37. Annullering av eksamen	7
§ 5-10. Klage på karakter ved munnleg eksamen. Klageinstans og klagebehandling	7
5. Hva sier LK06 om eksamensordning om de ulike fagene?	8
6. Ansvarsfordeling	9
6.1. Skoleeiers ansvar	9
6.2. Rektors ansvar	9
6.3. Ekstern sensors ansvar	9
6.4. Intern sensors (faglærers) ansvar	10
7. Prinsipper rundt forberedelsestiden 48 og 24 timer før eksamen	10
8. Fagrapport.....	11
9. Tema/Problemstilling/Eksamensoppgave.....	12
10. Gjennomføring	13

10.1. Karaktersetting	13
10.2. Klage	14
10. Framdriftsplan.....	15
1) Minimum én måned før elevene får beskjed om eksamensfag.....	15
2) 10 arbeidsdager før elevene får beskjed om eksamensfag.....	15
3) Fem arbeidsdager før sperrefrist	15
4) Elevene får beskjed om eksamensfag 48 timer før eksamen.....	16
5) Forberedelsestid 24 timer før eksamen	16
10. Eksamensinstruks.....	18
Tillegg til eksamensinstruks for fremmedspråk	19
VEDLEGG 1: Evaluering muntlig eksamen	20
- samarbeid mellom sensorene og gjennomføring	20
VEDLEGG 2: Sensors karakterskjema for muntlig i Follo 2014	21
VEDLEGG 3: Veiledning til trekking av tema/problemstilling.....	22
VEDLEGG 4: Fagrapportmaler	23
15. Litteraturliste.....	24

1. INNLEDNING

Lokalt gitt eksamen er etter innføringen av Kunnskapsløftet et kommunalt ansvar. De syv kommunene i Follo (Enebakk, Frogn, Oppegård, Nesodden, Ski, Vestby og Ås) har gjennom skoleeierforum vedtatt felles retningslinjer for muntlig eksamen. Disse retningslinjene skal være gjeldene for kommunene i Follo. For å videreføre dette samarbeidet vil det gjennomføres kurs for sensorer og faglærere på 10. trinn. Formålet er å utvikle en felles vurderingspraksis, hvor målet er at muntlig eksamen skal oppleves forutsigbart og rettferdig for alle involverte parter. Retningslinjene er revidert i samsvar med vurderingsforskrift fra august 2009 og senere endringer av regelverket. Senest 27. september 2013 fastsatte Kunnskapsdepartementet endringer i regelverket for muntlig eksamen. Det ble fastsatt endringer i forskrift til opplæringsloven §§ 3-29 til 3-31, §§ 4-22 til 4-24 og i forskrift til privatskoleloven §§ 3-28 til 3-30. Hensikten med endringene er å tydeliggjøre hvilke regler som gjelder for lokalt gitt muntlig eksamen, og legge til rette for en mer enhetlig nasjonal praksis. Her oppsummeres hovedpunktene i endringene:

- Elevene skal gjennomføre muntlig eksamen med en obligatorisk forberedelsesdel, der elevene får oppgitt tema og skal forberede en presentasjon.
- Eleven får vite hvilket fag han eller hun er kommet opp i 48 timer før eksamen og tema for eksamen 24 timer før eksamen.
- Under eksamen skal eleven presentere temaet som er forberedt i forberedelsesdelen. Under eksamen kan eleven også prøves i flere og relevante deler av læreplanen enn det som kan leses direkte ut av temaet.
- Det eneste hjelpemidlet eleven kan bruke er sine egne notater fra forberedelsesdelen. Dette inkluderer relevante hjelpemidler for å holde en presentasjon, som for eksempel Powerpoint.
- Eksamen kan ikke gjennomføres på mandager og første dag etter helligdag/høytidsdag.

Disse endringene har ført til at våre lokale retningslinjer har gjennomgått en endring og det er gjort en del avklaringer. Det er laget en ny veiledende fagrapportmal for hvert enkelt fag med tilhørende generelle kjennetegn på måloppnåelse. I tillegg er forholdet mellom tema/problemstilling/eksamensoppgave presisert nærmere, samt hva faglærer forventes å forberede.

2. BEGREPSAVKLARINGER

Lokalt gitt eksamen:	Muntlig eksamen
Intern sensor:	Vanligvis faglærer, men faglærer har ikke krav på å være intern sensor. Fungerer som veileder i forberedelsesfasen og er eksaminator i eksamenstiden.
Ekstern sensor:	Faglærer fra annen skole i en annen kommune.
Kandidat:	Eleven som skal prøves til muntlig eksamen.
Sperrefrist:	Den dagen kandidaten får oppgitt eksamensfag, 48 timer før eksamensdag. Generell forberedelsestid.
Forberedelsesdag:	Den dagen eleven trekker tema/problemstilling, 24 timer før eksamen. Obligatorisk skoledag
Eksamensdag:	Den dagen selve eksaminasjonen foregår.

3. FORMÅLET MED LOKALT GITT MUNTLLIG EKSAMEN

- Elevene får god mulighet til å vise bred faglig kompetanse.
- Elevene får mulighet til å vise i hvilken grad de kan anvende sine faglige kunnskaper og ferdigheter i mer komplekse og autentiske arbeidssituasjoner.
- Elevene kan prøves i flere kompetansemål enn ved en skriftlig eksamen.
- Elevene får mulighet til å innhente og nyttiggjøre seg informasjon fra ulike kilder.
- IKT som grunnleggende ferdighet kan integreres naturlig.
- Elevene får anledning til å fordype seg i, reflektere over og drøfte fagstoff i større grad.
- Resultatet er mindre avhengig av flaks/uflaks.
- Ekstern og intern sensor får mulighet til å samarbeide og sammen utvikle bedre vurderingskompetanse.

4. OPPLÆRINGSLOVA OG FORSKRIFTER

FORSKRIFT TIL OPPLÆRINGSLOVA KAPITTEL 3.

INDIVIDUELL VURDERING I GRUNNSKOLEN OG I VIDAREGÅANDE OPPLÆRING

§ 3-24. FRITAK FRÅ EKSAMEN

Elevar som er fritakne for vurdering med karakter i fag som blir avslutta med eksamen, skal ikkje delta i eksamen i faget.

I grunnskolen kan rektor sjølv etter søknad frå foreldra frita elevar frå eksamen, når det ligg føre tungtvegande grunnar.

V. EKSAMEN

Heile kapittel 3 endra ved forskrift 1 juli 2009 nr. 964 (i kraft 1 aug 2009).

§ 3-25. GENERELLE FØRESEGNER

Eksamensplanen skal vere i samsvar med læreplanverket.

Læreplanen i det enkelte faget fastset om og eventuelt når i opplæringsløpet det skal vere eksamen i faget. Det er òg fastsett i læreplanen for fag om eleven skal opp til eksamen i faget, eller om elevar kan trekkjast ut, kva slags eksamensform som skal nyttast, og om eksamen skal vere lokalt gitt eller sentralt gitt. Departementet fastset kor mange eksamenar det skal vere på 10. årstrinnet og på kvart årstrinn innanfor utdanningsprogramma eller programområda i vidaregåande opplæring.

Elevar på ungdomstrinnet som avsluttar eit fag tidlegare enn det som følgjar av læreplanverket, jf. § 1-15, skal vere med i trekkinga til eksamen i faget det opplæringsåret faget blir avslutta. Om eleven blir trekt til eksamen etter første punktum, kjem denne eksamen i tillegg til dei eksamenar som departementet har fastsett at eleven skal ha på 10. årstrinn.

Eksamensplanen skal organiserast slik at eleven eller privatisten kan få vist kompetansen sin i faget. Eksamenens karakteren skal fastsetjast på individuelt grunnlag og gi uttrykk for kompetansen til eleven eller privatisten slik denne kjem fram på eksamen.

Fylkeskommunen har plikt til å informere elevar og privatistar i vidaregåande opplæring om kva for reglar som gjeld for ny eksamen, utsett eksamen og særskild eksamen.

Det er ikkje ny eksamen, utsett eksamen eller særskild eksamen i grunnskolen.

For fag- og sveineprøva og kompetanseprøva gjeld reglane i § 3-48 til § 3-68.

Endra ved forskrift 19 juli 2012 nr. 753 (i kraft 8 aug 2012).

§ 3-26. MELDING AV ELEVAR TIL EKSAMEN

Skolen melder til eksamen alle elevar som tek del i opplæringa i fag som blir avslutta med eksamen. Utdanningsdirektoratet fastset meldingsfristar og korleis melding til eksamen skal gå føre seg.

Elevar i vidaregåande opplæring må sjølve melde seg til ny eksamen, utsett eksamen og

særskild eksamen, jf. § 3-33 til § 3-35. Meldinga skjer til skolen.

---

§ 3-29. LOKALT GITT EKSAMEN I GRUNNSKOLEN

Kommunen har ansvaret for gjennomføringa av alle lokalt gitte eksamenar. Faglæraren har plikt til å utarbeide forslag til eksamensoppgåver.

Eleven skal få vite kva fag han eller ho skal prøvast i, 48 timar før sjølv eksamen. Laurdagar, søndagar, høgtidsdagar og heilagdagar skal ikkje reknast med. Eksamen skal ikkje gjennomførast på måndagar og dagen etter høgtidsdagar og heilagdagar.

Munnleg eksamen skal gjennomførast med førebuingsdel. Førebuingsdelen er ein obligatorisk skoledag dagen før eksamen, der alle hjelpemiddel er tillatne. Når førebuingsdelen tek til, 24 timar før sjølv eksamen, skal eleven få oppgitt eit tema eller liknande, men ikkje eksamensoppgåva. Førebuingsdelen skal ikkje inngå i vurderingsgrunnlaget.

Ramma for eksamen på eksamensdagen skal vere munnleg eksamen på inntil 30 minutt per elev.

Prøvesvara ved lokalt gitt eksamen skal vurderast av to sensorar. Éin av sensorane skal vere ekstern. Den andre sensoren kan vere faglæraren til eleven. Faglæraren har plikt til å delta i vurderinga som sensor. Dersom det er usemje om karakteren, avgjer den eksterne sensoren.

Ved eksamen som krev eksaminator, skal den eine sensoren vere eksaminator. Eksamineringa skal gi kandidatane høve til å syne kompetanse i så stor del av faget som mogleg. Under eksamen kan elevane prøvast i fleire og relevante delar av læreplanen enn det som kan lesast direkte ut av ein førebuingsdel. I eksamenstida ved munnleg eksamen skal eleven presentere temaet eller liknande som han eller ho har førebudd i førebuingsdelen. Dersom det er usemje om kva eleven skal prøvast i, er det den eksterne sensoren som avgjer.

Endra ved forskrift 26 sep 2013 nr. 1147 (i kraft 1 okt 2013).

---

§ 3-31. HJELPEMIDDEL TIL EKSAMEN

(Eksamenen kan organiserast med eller utan hjelpemiddel. Utdanningsdirektoratet fastset kva for hjelpemiddel som er tillatne i kvart fag ved sentralt gitt eksamen.)

Ved lokalt gitt eksamen etter § 3-30 femte ledd bokstav a, c og d fastset skoleeigaren kva for hjelpemiddel som skal tillatast. Dei tillatne hjelpemidla må ikkje svekkje grunnlaget for å vurdere kompetansen til eleven eller privatisten.

Ved lokalt gitt munnleg eksamen er notata til eleven eller privatisten frå førebuingsdelen einaste tillatne hjelpemiddel.

Endra ved forskrift 26 sep 2013 nr. 1147 (i kraft 1 okt 2013).

---

§ 3-32. SÆRSKILD TILRETTELEGGING AV EKSAMEN

Elevar og privatistar med behov for særskild tilrettelegging skal kunne få lagt forholda til rette slik at dei kan få vist kompetansen sin ut frå kompetansemåla i fag i læreplanverket. Tiltaka må vere tilpassa behova til eleven og privatisten så langt råd er.

Tiltaka må ikkje føre til at eleven eller privatisten får fordelar framfor andre som ikkje får tilrettelegging ved eksamen. Tilrettelegginga må heller ikkje vere så omfattande at eleven eller privatisten ikkje blir prøvd i kompetansemåla i fag i læreplanverket. Der det i kompetansemåla er kravd

skriftlege, munnlege eller praktiske ferdigheiter, er det ikkje høve til å leggje til rette eksamen slik at desse ferdigheitene ikkje blir prøvde, når slik prøving er fastsett i eksamensforma for faget.

Rektor avgjer etter søknad kva for ordningar som skal nyttast for elevar. Avgjerda til rektor er eit enkeltvedtak som kan påklagast til fylkesmannen. Rektor kan krevje uttale frå ein sakkunnig instans. Særskild tilrettelegging av eksamen krev ikkje vedtak om spesialundervisning.

Privatistar må leggje fram ein sakkunnig uttale. Fylkeskommunen avgjer kva slags ordningar for tilrettelegging som skal nyttast. Avgjerda til fylkeskommunen er eit enkeltvedtak som kan påklagast til fylkesmannen.

---

§ 3-36. BORTVISING FRÅ EKSAMEN

Elevar og privatistar skal ikkje hindre eller forstyrre gjennomføringa av eksamenen. Dersom åtferda til ein elev eller ein privatist er i strid med denne føresegna, kan eleven eller privatisten, etter å ha blitt åtvara, visast bort. Bortvising skal avgjerast av rektor sjølv og er eit enkeltvedtak som kan påklagast til fylkesmannen. Eleven eller privatisten skal ha høve til å uttale seg munnleg for rektor før rektor eventuelt fattar enkeltvedtaket om bortvising.

Dersom ein elev i vidaregåande opplæring eller ein privatist får medhald i klagen, har han eller ho rett til ny eksamen ved første etterfølgjande eksamen.

---

§ 3-37. ANNULLERING AV EKSAMEN

Dersom det er gjort formelle feil ved avviklinga av eksamen, eller dersom eksamen av anna årsak ikkje er avvikla i samsvar med føresegnene, kan Utdanningsdirektoratet annullere eksamen.

Dersom ein elev har vore oppe til eksamen i eit fag der han eller ho ikkje får standpunktkarakter, blir eksamen annullert.

Elevar og privatistar i vidaregåande opplæring som har fått eksamenen sin annullert av Utdanningsdirektoratet, har rett til å gå opp til ny eksamen ved første etterfølgjande eksamen. Utdanningsdirektoratet kan òg gi dispensasjon frå krava til vitnemål i § 3-42 dersom omsynet til elevane tilseier det.

Eksamen i eit fag kan annullerast dersom eleven eller privatisten har fuska eller forsøkt å fuske ved eksamen. Dette gjeld også dersom det er sensorane som oppdagar fusk eller forsøk på fusk. Spørsmålet om annullering av eksamen i faget skal avgjerast av rektor sjølv for elevar. Eleven skal ha høve til å uttale seg munnleg før rektor fattar enkeltvedtak om annullering av eksamen. For privatistar avgjerast spørsmålet av fylkeskommunen. Privatistar skal ha høve til å uttale seg munnleg for fylkeskommunen før enkeltvedtak om annullering av eksamen blir fatta. Eleven eller privatisten har likevel rett til å fullføre eksamen på eksamensdagen. Enkeltvedtak om annullering av eksamen kan påklagast til Fylkesmannen.

For elevar som får eksamen annullert på grunn av fusk eller forsøk på fusk, fell standpunktkarakteren bort.

Dersom eksamen i vidaregåande opplæring blir annullert på grunn av fusk eller forsøk på fusk, kan kandidaten gå opp til eksamen i faget som privatist, tidlegast eitt år etter den annullerte eksamenen.

---

§ 5-10. KLAGE PÅ KARAKTER VED MUNNLEG EKSAMEN. KLAGEINSTANS OG KLAGEBEHANDLING

Ved munnleg eksamen kan det berre klagast på formelle feil som kan ha noko å seie for resultatet. Ved klage på munnleg eksamen hentar rektor inn fråsegn frå sensor og eksaminator og sender desse fråsegnene og klagen saman med si eiga fråsegn til Fylkesmannen når det gjeld klagar i grunnskolen, og til fylkestinget eller den fylkestinget gir mynde som klageinstans, når det gjeld klagar i vidaregåande opplæring. Kopi av fråsegnene skal sendast til klagaren.

Dersom klagaren får medhald i klagen ved munnleg eksamen, skal karakteren annullerast, og klagaren har rett til å gå opp til ny eksamen. Dersom klagaren vel å gå opp til ny munnleg eksamen, skal prøvesvaret bedømmast av ein ny sensor.

Gjeld klagen prøve i trekkfag, skal det trekkjast fag på ny. Eleven skal få melding om faget med same frist som ved ordinær prøve.

5. HVA SIER LK06 OM EKSAMENSORDNING OM DE ULIKE FAGENE?

Engelsk	Elevane kan trekkes ut til skriftlig eksamen. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. Elevane kan også trekkes ut til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Fremmedspråk	Elevane kan trekkes ut til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Naturfag	Elevane kan trekkes ut til muntlig eksamen. Eksamen skal gjennomføres med et praktisk innslag. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Norsk	Elevane kan trekkes ut til to dagers skriftlig eksamen som omfatter norsk hovedmål og norsk sidemål. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. Elevane kan også trekkes ut til muntlig eksamen i norsk. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Matematikk	Elevane kan trekkjast ut til skriftleg eksamen. Skriftleg eksamen blir utarbeidd og sensurert sentralt. Elevane kan òg trekkjast ut til munnleg eksamen. Munnleg eksamen blir utarbeidd og sensurert lokalt.
RLE	Elevane kan trekkes ut til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Samfunnsfag	Elevane kan trekkjast ut til munnleg eksamen. Munnleg eksamen blir utarbeidd og sensurert lokalt.

6. ANSVARFORDDELING

6.1. SKOLEEIERERS ANSVAR

- Å utarbeide felles retningslinjer for gjennomføring av muntlig eksamen i Follo.
- Å legge til rette for utvikling av god vurderingspraksis i samarbeid med kommunene
- Fastsette, i samarbeid med de øvrige Follo-kommunene, tidsrammer for muntlig eksamen for de ulike kommunene.
- Sikre tilstrekkelig antall sensorer til og fra egen kommune og fordele disse.
- Ha ansvar for uttrekk av elever i egen kommune.

6.2. REKTORS ANSVAR

- Sikre at skolen følger framdriftsplanen.
- Sikre at lærere deltar på workshops i fagene.
- Gi sensoroppdrag til kvalifiserte lærere.
- Sikre at sensorene kjenner retningslinjene for Follo.
- Kvalitetssikre fagrapporter og tema/problemstillinger.
- Legge til rette og sikre gjennomføring av muntlig eksamen på egen skole.
- Finne erstatter for lærere som ikke kan gjennomføre planlagte eksterne sensoroppdrag, for eksempel ved sykdom.
- Ta i mot evalueringsskjema fra intern og ekstern sensor og følge opp disse ved behov.
- Ta kontakt med rektor på avgivende skole hvis intern sensor ikke blir kontaktet av ekstern sensor. Intern sensor gir sin rektor melding om dette.

6.3. EKSTERN SENSORS ANSVAR

- Ekstern sensor må ha fagkompetanse, undervise i faget og ha god kunnskap om LK06.
- Kjenne fagrapporten og ta hensyn til den slik at det kommer elevene til nytte.
- Skal ta kontakt med intern sensor én uke før eksamen.

- Kjenne eksamensinstruksen og klagerettigheter. Forhindre at det skjer formelle feil så langt det er mulig. Oppdages formelle feil som kan avverges før eksamen begynner så skal feilen i minst mulig grad gå ut over eleven.
- Stille relevante spørsmål knyttet til de generelle og de temaspesifikke kompetansemålene. Det skal ikke være et forhør i fagrapporten, men en kartlegging av hva eleven KAN.
- Lytte, ha øyekontakt med eleven, støtte eleven med kroppsspråk og mimikk.
- Vurdere elevenes kompetanse sammen med intern sensor. Avgjør karakter ved uenighet. Karakter skal begrunnes.
- Levere utfylt evalueringsskjema etter gjennomføring. Eventuelle formelle feil skal beskrives her.

6.4. INTERN SENSORS (FAGLÆRERS) ANSVAR

- Skrive fagrapport og forberede tema/problemstillinger til elevenes forberedelsestid.
- Gjennomgå eksamensinstruks med kandidatene. Brudd på denne kan gi grunn til å klage.
- Informere om klagerettigheter.
- Gjøre elevene kjent med vurderingskriteriene.
- Veilede i forberedelsestiden.
- Hjelp og støtte kandidatene gjennom eksamen. Stille spørsmål – være eksaminator.
- Vurdere elevenes kompetanse sammen med ekstern sensor.
- Må snarest melde fra til egen rektor dersom han/hun ikke får noen henvendelser fra ekstern sensor innen fristen.

7. PRINSIPPER RUNDT FORBEREDELSESTIDEN 48 OG 24 TIMER FØR EKSAMEN

- Alle kandidater skal ha så lik tilgang til veiledning som mulig. Forberedelsesdelen 24 timer før eksamen skal gjennomføres som en obligatorisk skoledag hvor elevene har rett på et pedagogisk tilbud fra skolen.
- I forberedelsesdelen kan eleven bruke alle hjelpemidler.
- Veiledning er ikke undervisning. Veiledningen bør fokusere på elevenes problemstillinger og spørsmål, hjelpe eleven til å holde fokus på det oppgaven dreier seg om, stille klargjørende spørsmål, kildekritikk og hvordan de tenker å presentere.

- Elevene skal få god anledning til å bli kjent med fagrapporten og kompetansemålene i faget.
- Eleven skal ikke få vite hvilke spørsmål de får etter presentasjonen.
- Elevene skal vite hva som blir lagt til grunn for vurderingen gjennom kjennetegn på måloppnåelse og vurderingskriterier.

8. FAGRAPPORT

- Faglærer har ansvar for at det lages en fagrapport. I fagrapporten skal det framkomme hvilke kompetansemål, tema, vurderingskriterier og kjennetegn på måloppnåelse som skal være grunnlag for innhold og vurdering i lokalt gitt eksamen, og som har vært grunnlag for innhold og vurdering av standpunkt.
- Første del av rapporten bør bestå av fakta om faget, langsgående og generelle kompetansemål, generelle vurderingskriterier og kjennetegn på måloppnåelse.
- Follomalene er basert på de nasjonale kjennetegnene for måloppnåelse i de fagene dette er laget. I fremmedspråk er kjennetegnene laget på basis av kjennetegnene i fra Eksamensveiledning i fremmedspråk Nivå 1, sentralt gitt eksamen. I RLE er kjennetegnene basert på kjennetegnene i samfunnsfag.
- Del to inneholder de overordnede temaene det er jobbet med siste skoleår, med tilhørende innholdskriterier, beskrivelse av arbeidsmåter og de mest sentrale kildene.
- Hensikten med å dele en fagrapport inn i ulike tema er å sortere fagets innhold for elevene, men de skal samtidig sikre bredde i det fagstoffet som eleven kan ha som utgangspunkt for sin presentasjon.
- Temaene i fagrapporten må ikke nødvendigvis representere en kronologisk framstilling av faginnholdet. Fagstoff kan også knyttes sammen i større og mer overbyggende tema enn det som ble presentert for elevene i løpet av undervisningsåret. Det er ingenting i veien for at faglærer lar elevene delta i temautformingen og -utvelgelsen i fagrapporten, men faglærer har ansvar for at de er innenfor rammene i LK06.
- Det vil være naturlig å dele faginnholdet inn i 3- 5 ulike temaer avhengig av størrelsen på faget. Den generelle delen og temadelen i fagrapporten skal til sammen dekke flest mulig kompetansemål og den skal inneholde kompetansemål fra alle hovedområdene i LK06.

9. TEMA/PROBLEMSTILLING/EKSAMENSOPPGAVE

- Eksamensoppgave defineres som de temaene eller problemstillingene som elevene skal presentere, samt de spørsmålene eller problemstillingene som vil være gjenstand for eksamineringen etter elevens presentasjon.
- Intern sensor har plikt til å utarbeide ulike tema *eller* problemstillinger som elevene skal arbeide med i forberedelsesdelen og presentere i eksamen.
- Det er ikke et absolutt skille mellom tema og problemstilling. Elevene kan få oppgitt et tema eller en problemstilling, et tema med en tilhørende problemstilling, eller en problemstilling som avgrenses til et tema. Temaet skal gi elevene et utgangspunkt for eksamen og danne grunnlag for elevenes presentasjon.
- Spørsmål og problemstillinger som er gjenstand for eksamineringen etter elevens presentasjon skal være relevante og sikre at eleven får vist så bred kompetanse som mulig i faget. Det er ikke noe krav om at de spørsmålene som stilles etter presentasjonen skal være skriftliggjort av intern sensor før eksamen begynner.
- Eleven skal **ikke** på forhånd få vite hvilke spørsmål og problemstillinger som vil være gjenstand for eksamineringen etter presentasjonen. Dette gjelder også for fremmedspråk. Samtalen kan foregå «i rolle» slik at eleven viser kompetanse innenfor temaet, men den kan ikke gjennomføres som et ferdigregissert rollespill.
- Tema, problemstillinger og spørsmål skal:
  - gjøre det mulig for kandidaten å vise hva han/hun kan
  - gi kandidaten mulighet til å innlemme forskjellige fagområder og kompetansemål
  - ta utgangspunkt i fagets formål og egenart
  - favne om mer enn ett av hovedområdene i faget
  - ta utgangspunkt i fagrapportens beskrivelse av det aktuelle temaet og dens generelle del.

10. GJENNOMFØRING

Det skal være maksimum ti elever pr eksamenspulje, og eksaminasjonen legges opp med 35 minutters intervaller pr. kandidat. 30 minutter til eksaminasjonen og fem minutter til diskusjon faglærer/sensor før karaktersetting.

Kandidatene SKAL trekke tema/problemstilling selv. Kandidatene skal gå opp i den rekkefølge skolens rektor har bestemt. Se vedlegg om trekking.

Eksamensinstruksen skal være kjent for kandidatene.

Eksamensinstruksen poengterer at kandidaten skal få snakke uten avbrytelse. Sensorene skal derfor i all hovedsak ikke avbryte, men dersom kandidaten begynner å lese opp fra manus skal det straks minnes om at notatene kun er støttenotater. Om kandidaten fortsetter å lese opp, kan det innvirke på karakteren, men dette vil også bero på hvilken kompetanse kandidaten viser i samtalen etter presentasjonen. Andre avbrytelser vil kunne karakteriseres som formelle feil og skal rapporteres.

Kandidaten skal kunne bruke egne notater som støtte gjennom hele eksamen, og sensor kan ikke be kandidaten om å legge det bort.

Kandidaten skal gjøres oppmerksom på at det vil gis beskjed når det gjenstår 1 minutt av presentasjonen. Presentasjonen skal stoppes dersom det går mer enn 1 – 2 minutter over tiden.

Begge sensorene kan delta i samtalen etterpå, men det er intern sensor som er eksaminator. Fokus for intern og ekstern sensor skal være å vurdere hva som er best for kandidaten. Samtalen *tar utgangspunkt* i presentasjonen og skal gi eleven anledning til å vise sin kompetanse innenfor så stor del av faget som mulig. Det skal stilles spørsmål som har til hensikt å få fram elevens kompetanse og ikke lete etter mangel på kompetanse. Spørsmålene skal stilles på bakgrunn av fagrapporten og vurderingskriteriene. Beskrivelsen av kjennetegn på måloppnåelse og kompetansemålene skal være utgangspunkt for vurderingen og begrunnelsen for denne.

10.1. KARAKTERSETTING

Når presentasjonen og samtalen er over skal kandidatene vente mens karakteren fastsettes. Intern og ekstern sensor skal sammen drøfte prestasjonen og samtalen i etterkant. Sensorene skal bli enige om en karakter. Kandidatens prestasjon skal vurderes som en helhet, karakteren skal synliggjøre den kompetansen eleven viser under selve eksamen. Forberedelsesdelen er ikke en del av vurderingsgrunnlaget og elevens presentasjon skal kun vurderes i lys av elevens kompetanse i samtalen i etterkant. Dersom det gjennom drøfting av prestasjonen kommer fram at det er vanskelig å

sette en karakter, kan eleven kalles tilbake. Dette er opp til ekstern sensor. Det er den enkeltes prestasjon som avgjør karakteren. Eleven skal ikke vurderes opp mot hvordan de andre elevene gjør det. Dersom sensorene ikke blir enige, er det ekstern sensor som har det avgjørende ordet. Kandidaten får vite karakteren umiddelbart, og før neste kandidat blir kalt inn. Ekstern sensor formidler karakteren, gir en begrunnelse som eleven forstår og som samsvarer med fagets kjennetegn på måloppnåelse. Vurdering gis i hele tallkarakterer fra 6 til 1.

Utdrag fra forskriftens § 3-4. Karakterar i fag mv.

«Dei enkelte karaktergradene har dette innhaldet:

- a) karakteren 6 uttrykkjer at eleven har framifrå kompetanse i faget
- b) karakteren 5 uttrykkjer at eleven har mykje god kompetanse i faget
- c) karakteren 4 uttrykkjer at eleven har god kompetanse i faget
- d) karakteren 3 uttrykkjer at eleven har nokså god kompetanse i faget
- e) karakteren 2 uttrykkjer at eleven har låg kompetanse i faget
- f) karakteren 1 uttrykkjer at eleven har svært låg kompetanse i faget.»

10.2. KLAGE

Ved muntlig eksamen kan kandidatene klage på formelle feil. Eksempler på dette kan være at; - eksamensinstruksen ikke følges, - at oppgaver/tema/problemstillinger ikke er innenfor læreplanens mål, - avbrudd og forstyrrelser eller lignende som forhindrer kandidatens mulighet til å prestere.

Dersom kandidaten klager, har intern og ekstern sensor plikt til å gi en skriftlig kommentar til klagen. De må kunne nås innen klagefristen, og være tilgjengelig på telefon eller e-post.

Sensorene må kommentere den konkrete formelle feilen det klages på, og ikke bare skrive "Det ble ikke gjort noen formelle feil". Notatene som gjøres, oppbevares av elevens rektor innenfor klagefristens utløp.

10. FRAMDRIFTSPLAN

1) MINIMUM ÉN MÅNED FØR ELEVENE FÅR BESKJED OM EKSAMENSFAG

- Rektor på mottagende skole gir beskjed til rektor ved avgivende skole om:
  - hvilke lærere som får sensoroppdrag.
  - dato for oppdrag.
- Eksterne sensor får beskjed om **dato** for sensoroppdrag av sin rektor.
  - Ekstern sensor skal **IKKE** ha informasjon om hvilken skole han/hun skal sensurere ved på dette tidspunkt. Det er et viktig prinsipp. Hvis det brytes kan det bety at ekstern sensor får vite hvem han/hun skal sensurere før intern sensor.

2) 10 ARBEIDSDAGER FØR ELEVENE FÅR BESKJED OM EKSAMENSFAG

- Mottagende skole sender ut brev /e-post med følgende innhold til de eksterne sensorene de har fått tildelt. *Brevene/e-post sendes til rektor på avgivende skole. Rektor må sørge for at informasjonen gis til sensor én uke før sperrefristen. Informasjonen skal ha følgende innhold:*
  - Eksamensfag og e-postadresse til faglærer.
  - Fagrapporter.
  - Type eksamen (individuell, par, gruppe).
  - Antall elever (ikke navneliste eller klasse).
  - Tidspunkt for frammøte.
  - Tidspunkt for eksamensstart.
  - Kjøreveiledning og anmodning om å kjøre sammen i færrest mulig biler.
  - Anmodning om å ta med skattekort og lønnskontonummer.
  - Lønnsatser for sensorer følges.
- Intern sensor (faglærer) får melding om eksamensfag.
- Intern sensor har ansvar for å levere tema/problemstilling til rektor i løpet av tre dager.

3) FEM ARBEIDSDAGER FØR SPERREFRIST

- Ekstern sensor får informasjon om eksamensfag og skole fra sin rektor.
- Intern sensor får informasjon om hvem som skal være ekstern sensor fra sin rektor.
- Intern sensor har ansvar for at tema/problemstillinger blir sendt som e-post til sensor.
- Ekstern sensor tar straks kontakt med intern sensor for å gjøre avtale om tid for drøfting av oppgaver og vurderingskriterier.
- Ekstern og intern sensor gjennomgår eksamensinstruksen.
- Sensorene drøfter fagrapport, tema/problemstilling, vurderingskriterier og annet som er aktuelt for gjennomføring av eksamen.
- Intern og ekstern sensor skal kjenne til hva som gir grunn til klage, slik at de kan unngå at det skjer formelle feil.

Dersom en sensor er syk, må avgivende skole snarest mulig varsle den skolen hvor vedkommende skulle vært sensor.

4) ELEVENE FÅR BESKJED OM EKSAMENSFAG 48 TIMER FØR EKSAMEN

- Alle elever får beskjed om eksamensfag, oppstart senest 48 timer før første elev skal opp.
- Alle elever skal få eller ha fått en gjennomgang av fagrapporten og dens innhold av faglærer.
- Elevene avgjør om de skal gå opp i alene, par eller gruppe.
- Alle elever skal ha anledning til å stille faglærer/intern sensor klargjørende spørsmål angående innhold i fagrapport og eksamensinstruks.
- Alle elever skal ha anledning til å arbeide på skolen og ha tilgang til hjelpemidler tilsvarende en vanlig skoledag. Hjelpemidler inkluderer ikke nødvendigvis faglærer.

5) FORBEREDELSESTID 24 TIMER FØR EKSAMEN

- Forberedelsesdagen hvor eleven får trukket tema/problemstilling starter 24 timer før eksamen gjennomføres. Forberedelsesdagen skal gjennomføres som en obligatorisk skoledag hvor elevene har rett på et pedagogisk tilbud fra skolen. Det betyr at eleven skal møte på skolen og ha tilgang på veiledning fra en lærer.
- Gjennomføre lytteprøve i fremmedspråk, evt. språkfag.
- Elevene trekker tema/problemstilling (se vedlegg 3)
- Veiledningen skal hjelpe elevene til å se sammenhengen mellom tema/problemstilling og læreplanen.

- Intern sensor skal gi en kort veiledning om hva temaet/problemstillingen innebærer, og svare på spørsmål omkring temaet/problemstillingen.
- Intern sensor (og/eller faglærer) har ansvaret for veiledning av eksamenskandidatene.
- Intern sensor må sørge for en tidsplan til veiledning slik at elevene/gruppene får tilbud om like mye tid.

10. EKSAMENSINSTRUKS

Hver kandidat får inntil 30 minutter. Ved gruppeeksamen økes tiden, men maks 30 minutter pr elev. Gruppen kan ha maks 3 medlemmer. Alle skal ha individuell vurdering og karakter uansett om de går opp alene, i par eller gruppe.

Presentasjon:

- Kandidaten får ca. 1/3- del av eksaminasjonen til en presentasjon, der resultatene av arbeidet i forberedelsestiden legges frem. Som hovedregel skal kandidaten ikke forstyrres eller avbrytes under presentasjonen.
- Kandidaten skal ikke lese fra et ferdigskrevet manus, men kandidaten kan benytte en disposisjon eller momentliste. Hvis kandidaten likevel leser fra manus så skal intern sensor minne kandidaten om dette én gang under presentasjonen.
- Det eneste hjelpemidlet eleven kan bruke er sine egne notater fra forberedelsesdelen. Notater inkluderer i denne sammenheng hjelpemidler som er relevante for å gjennomføre en forberedt presentasjon. Eksempler kan være digitale hjelpemidler eller ressurser kandidaten trenger for å gjennomføre praktiske forsøk, rollespill eller liknende.

Samtale:

- Ca. 2/3- deler av eksaminasjonen skal bli brukt til videre diskusjon og samtale med utgangspunkt i presentasjonen. Alle relevante kompetansemål fra fagrapporten kan bli trukket inn i denne samtalen. For eksamen i fremmedspråk vil denne delen inkludere samtale om innhold i lytteprøve (se neste side).
- Innholdet i samtalen skal ikke være kjent for kandidaten før eksaminasjonen.
- Begge sensorer kan stille spørsmål, men intern sensor har hovedansvaret for eksaminasjonen.
- Dersom det gjennom drøfting av prestasjonen kommer fram at det er vanskelig å sette karakter, kan kandidaten kalles tilbake. Ved uenighet er det ekstern sensor som avgjør karakteren.

PRØVEN ER 3- DELT. Foregående side gjelder også for fremmedspråk.

Del 1 Lytteprøve (maks 10 min.)

1. Lyttetekster skal være en del av den obligatoriske forberedelsesdelen på 24 timer. Elevene skal ha tilgang til lyttetekster samtidig som de får tema/problemstilling - 24timer før eksamen begynner.
2. Lytteprøvens innhold skal være tema i eksaminasjonen. Eleven bør svare på norsk slik at det er lett å avgjøre om eleven ikke bare gjentar sitater fra innhold uten faktisk å forstå.
3. Alle skriftlige svar bør inneholde mer enn kun et avkrysnings skjema. Et avkrysnings skjema brukes som hjelp til å sortere informasjon for eleven. Eleven supplerer avkrysnings skjema ved å svare i hele setninger/ord. Elevens svar og notater er elevens eie og kan brukes av eleven under eksaminasjonen.
4. Ekstern sensor skal være med å vurdere kandidatens lyttekompetanse da denne er en del av vurderingsgrunnlaget. Ekstern sensor må derfor også kjenne innholdet i lytteteksten.

Del 2 Presentasjon (maks 10 min.)

Se forside

Del 3 Samtale (ca. 10 min.)

Se forside.

VEDLEGG 1: EVALUERING MUNTLLIG EKSAMEN**- SAMARBEID MELLOM SENSORENE OG GJENNOMFØRING**

Eksamensskole					
Fag		Dato for eksamen			
Navn		Intern		Ekstern	
«Medsensors» navn		Intern		Ekstern	
Hva gikk bra?					
Ivaretok oppgavene kravet til bredden i faget?					
Hva kunne gått bedre?					
Ble det gjort formelle feil under gjennomføringen?					
Hva bør gjøres annerledes neste år?					

(fylles ut av begge sensorene hver for seg umiddelbart etter at eksamen er avsluttet)

Underskrift:.....

VEDLEGG 2: SENSORS KARAKTERSKJEMA FOR MUNTLLIG I FOLLO 2014

FAG:		
Intern sensor	Sign	
Ekstern sensor	Sign	
Elevenes navn	Karakter	Evt kommentarer
Gjennomsnittskarakter:		

Varsling om eventuelle formelle feil under eksaminasjon gjøres eget på skjema.

VEDLEGG 3: VEILEDNING TIL TREKKING AV TEMA/PROBLEMSTILLING

Sammensetningen av eksamenspuljen kan ikke offentliggjøres før sperrefrist hvis denne informasjonen medfører at kandidatene kan avdekke hvilket fag de skal eksamineres i.

Kandidaten skal ha avgjort om han/hun skal opp alene, i par eller i gruppe **før** det gjennomføres trekking av tema/problemstilling (24 timer før eksamen).

Når det gjelder selve trekket av tema/problemstilling så er betinget sannsynlighet for å trekke samme eksamensoppgave tilfredsstillende. Løsningen som er eksemplifisert under, tilfredsstiller våre lokale krav:

- Faglærer får eksempelvis opp en pulje på 10 elever og har laget 5 ulike tema.
- Faglærer klargjør 10 konvolutter med de 5 ulike tema slik at to og to konvolutter inneholder samme oppgave. Det må gjerne ligge tre eksemplarer av selve oppgaveteksten i hver av konvoluttene da den kan trekkes av en gruppe.
- Faglærer kan selv velge å la elevene trekke lodd hvilken rekkefølge de trekker i.
- Elevene trekker én konvolutt hver. Par og gruppe trekker kun én konvolutt på deling.
- De trenger ikke å legge temaet tilbake for at andre skal ha mulighet til å trekke samme oppgave.
- Hvis noen har valgt å gå opp i par eller gruppe, vil du ha konvolutter igjen; disse kastes.
- Ingen får se på temaet før alle har trukket; alle kandidatene åpner samtidig.
- Alle elever beholder trukket tema/problemstilling uansett hva som skjer. Det er nå ikke anledning til å bytte gruppe. Skulle noe skjære seg er eneste mulighet å splitte kandidater og hver kandidat beholder tema/problemstilling.

Utover dette så skal kravet til å lage *åpne tema* med mange valgmuligheter og *breddekravet til tema* i vareta alle elevers mulighet til å få vist sin kompetanse uansett hvilket tema/problemstilling de trekker.

Det anbefales at skolene gjør dette likt for ikke å uroe elever med at de er utsatt for færre muligheter enn andre.

VEDLEGG 4: FAGRAPPORTMALER

Sendt som epost til skolene

15. LITTERATURLISTE

- Rundskriv Udir-2-2014 Lokalt gitt muntlig eksamen
- Utdanningsdirektoratet
- Ny vurderingsforskrift august 2009, lovdata.
- Læreplanverket for Kunnskapsløftet
- "Muntlig eksamen med 48 timers forberedelse, sensorveiledning", utdanningsavdelingen Fylkesmannen i Hordaland.
- Opplæringslova og forskrifter med forarbeid og kommentarer 2007 – Øystein Stette, red.
- "Retningslinjer for eksamensavvikling i Osloskolene" – 23.4.2007
- PP "Retningslinjer for eksamensavvikling i Osloskolene" v/Trude Saltvedt 31. oktober 2007.
- Kurs i "Vurdering i samfunnsfag" for Follo kommune – v/Rolf Mikkelsen, våren 2009.
- [Eksamensveiledning – om vurdering av eksamensbesvarelser. Fremmedspråk. For sentralt gitt skriftlig eksamen.](#)

Nesodden. Siste revidering gjort 2016.